

Tobak och ungdomar

Tobaksrökning och snus

Tobaksrökning påverkar kroppen och hälsan på många sätt och barn och ungdomar är extra känsliga för tobak. Det finns inga positiva effekter med tobaksrökning, utan rökning ökar risken att drabbas av ohälsa och sjukdomarⁱ. I tobak finns nikotin som gör att den som röker blir beroende och behöver tillföra mer nikotin för att slippa abstinensbesvär. Försäljning av tobak till personer under 18 år är förbjudet enligt tobakslagenⁱⁱ.

Hälsoeffekterna för snus är inte så tydligt belagda som för tobaksrökning. Studier visar att snuset påverkar blodcirkulationen kraftigt och nikotinet i snuset kan leda till förhöjd puls och förhöjt blodtryck.ⁱⁱⁱ Forskningen visar också att det finns samband mellan snusning och alkoholberoende^{iv}.

Vad säger statistiken?

För elever i årskurs nio är det ungefär lika vanligt med rökning både för flickor och pojkar i Västernorrland som för riket i övrigt. Rökningen har genom åren minskat både i årskurs 9 och på gymnasiet, för båda könen. På gymnasiet är rökning vanligare jämfört med högstadiet. Gymnasieflickorna i Västernorrland röker mindre än flickor i riket.

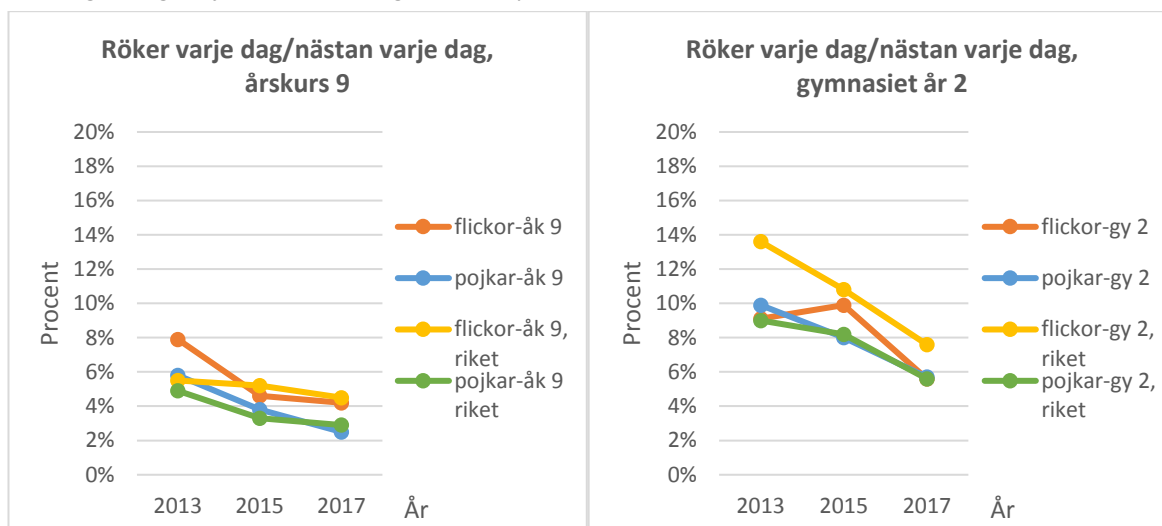

Diagram 1 och 2: Andel (%) flickor och pojkar i årskurs 9 och gymnasiet år 2 som anger att de röker varje dag/nästan varje dag, åren 2013-2017, Västernorrlands län och riket.

I årskurs nio är det ungefär lika vanligt med snusning för flickor i Västernorrland som riket i övrigt. Pojkar i årskurs 9 i Västernorrland snusar lite mer än pojkarna i riket. Bland gymnasieeleverna snusar både flickor och pojkar i Västernorrland mer än i riket, speciellt bland pojkarna. Snus användningen har inte minskat genom åren utan ligger kvar på ungefär samma nivå för både flickor och pojkar i Västernorrland.

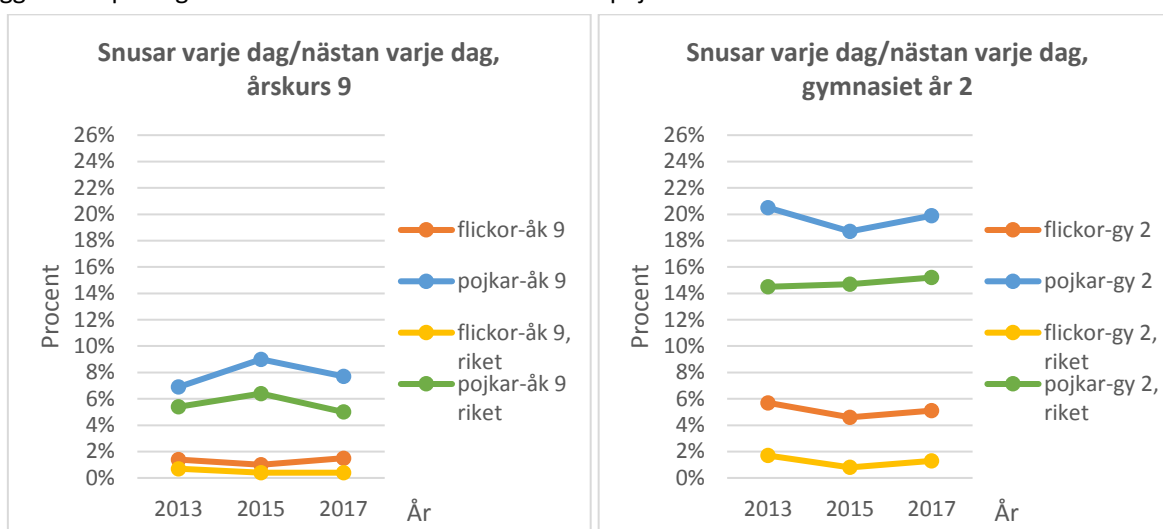

Diagram 1 och 2: Andel (%) flickor och pojkar i årskurs 9 och gymnasiet år 2 som anger att de snusar varje dag/nästan varje dag, åren 2013-2017, Västernorrlands län och riket.

E-cigarett och vattenpipa

En e-cigarett (elektronisk cigarett) är en batteridrivna vätskebehållare fylld med smakarom och (ofta) nikotin. När vätskan värms upp bildas ånga som sedan andas in av användaren. Hälsoeffekterna av e-cigarettanvändning är inte klarlagda idag. Däremot visar ny forskning att tonåringar som använder e-cigarett har en ökad risk för att börja med vanliga cigaretter^v. Sedan den 1 juli 2017 är det förbjudet att sälja e-cigarett (och påfyllningsbehållare) till personer under 18 år i Sverige^{vi}.

Andelen som provat e-cigarett har ökat lite från år 2014, när frågan först ställdes av CAN. År 2017 är det ca 30 % av eleverna åk 9 och 40 % av eleverna i Gy 2 som någon gång de senaste 12 månaderna provat e-cigarett. Ca 75 % av de som provat e-cigarett använder också snus eller vanliga cigaretter.

Rökning med vattenpipa uppmärksammades i början av 2000-talet och enkätfrågor om vattenpipa har funnits med från 2009. Andelen elever som röker vattenpipa har successivt minskat i både åk 9 och Gy 2. År 2017 är det ca 10 % av eleverna i 9:an och 20 % i gymnasiet som svarar att de rökt vattenpipa senaste 12 månaderna. Precis som med e-cigarett är det vanligt att man också har rökt cigaretter eller snusat.

Härifrån kommer statistiken:

Enkätundersökningar för åk 9 och Gy 2 genomförs av CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning) på uppdrag av Länsstyrelsen Västernorrland och Region Västernorrland.

ⁱ Surgeon General (2014). The health consequences of smoking – 50 years of progress. U.S. Department of Health & Human Services, Rockville, MD. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK179276/>

ⁱⁱ SFS 1993:581. Tobakslagen. Stockholm: Socialdepartementet.

ⁱⁱⁱ Skaug E-A et al. (2016). Non-Smoking Tobacco Affects Endothelial Function in Healthy Men in One of the Largest Health Studies Ever Performed; The Nord-Trøndelag Health Study in Norway; <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0160205>.

^{iv} Norberg N, Malmberg G, Ng N, Broström G (2015). Use of moist smokeless tobacco (snus) and the risk of development of alcohol dependence: A cohort study in a middle-aged population in Sweden. *Drug and Alcohol Dependence* 149:151–157.

^v Hammond D et al. (2017). Electronic cigarette use and smoking initiation among youth: a longitudinal cohort study *CMAJ* October 30, 2017 189 (43) E1328-E1336; DOI: <https://doi.org/10.1503/cmaj.161002>.

^{vi} SFS 2017:425. Lag om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Stockholm: Socialdepartementet.